

RETS

RETS - Rikoksettoman elämän tukisäätiö
www.rets.fi

Lasten toiveita vankiloille

Johdanto

RETS kuuluu Children of Prisoners Europe -verkostoon (COPE), joka toimii tukeakseen lapsia, joiden vanhempi on vankilassa. COPE toteutti helmi-toukokuussa 2024 lapsille suunnatun kyselyn siitä, kuinka vankilavierailuista saataisiin lapsiystävällisempiä. Kyselyyn vastasi 48 lasta 10 eri maasta, Suomi mukaan lukien. Vastaukset eivät edusta kaikkia eurooppalaisia lapsia, mutta ne antavat hyvän käsityksen siitä, mitä lapset pitävät tärkeänä.

Kyselyn vastausten perusteella on muodostettu lasten suositukset. Lasten suosituksen perässä on RETS:n näkökulma asiaan.

1. Uudistakaa tapaamistiloja

Lapset ehdottivat värikkäitä seiniä, erilaisia leluja ja materiaaleja piirtämiseen tai muuhun luovaan toimintaan.

Suomessa laki velvoittaa suljettuja vankiloita tarjoamaan lapsiystävällisen tapaamistilan. Lasten ja perheiden palautteista kuitenkin käy ilmi, että lelut ja muut tarvikkeet tiloissa voivat olla rikkinäisiä tai niitä ei ole kaikenikäisille lapsille. Myös odotustilat voisivat olla lapsiystävällisiä.

2. Olkaa myötätuntoisempia lapsia ja heidän vanhempiaan kohtaan

Lapset toivovat, että vankilan henkilökunta kohtelisi heitä kunnioittavammin ja ystävällisemmin. Tähän tarvitaan henkilökunnalle suunniteltua koulutusta.

Rikosseuraamusalan oma koulutus tulisi säilyttää ja opetusohjelmaan ja/tai täydennyskoulutukseen sisällyttää enemmän tietoa perhesuhteista ja niiden merkityksestä niin vangin ja vankilan kuin perheiden näkökulmasta.

3. Antakaa lapsille ja vanhemmille enemmän mahdollisuuksia puuhata ulkona

Antamalla mahdollisuuksia leikkiä ja puuhata yhdessä ulkona voivat vankilat merkittävästi parantaa lasten ja vangittujen vanhempien yhdessä viettämän ajan laatua, ja siten vahvistaa heidän sidettään.

Vankila-arkkitehtuuri ei välttämättä salli ulkoilua tapaamisten yhteydessä. Vankiloiden järjestäessä vanhempi-lapsi-päiviä, voisi niiden yhteydessä järjestää yhteisiä ulkoleikkejä tai -kisoja, joita vankien keskenkin järjestetään.

4. Tukekaa lapsen ja vanhemman tapaamisia

Kun tapaamiset ovat satunnaisia, niihin liittyy usein jännitystä ja epämukavuutta. Tähän liittyen lapset ehdottivat koulutettujen sosiaalityöntekijöiden läsnäoloa, jotta sekä vanhempaa että lasta voitaisiin valmistaa tapaamiseen.

Jos tapaamisiin liittyy jännitystä tai lapsella tai vanhemmalla on tuen tarvetta, mahdollisuus työntekijän läsnäoloon voi vahvistaa perhesuhteita ja tuoda turvaa kaikille. Vankilan ja hyvinvointialueen työntekijöiden lisäksi myös järjestöjen palveluita voi hyödyntää.

5. Kertokaa selkeästi lapsille, mitä tapahtuu

On ehdottoman tärkeää, että lapset saavat tietoa ja ymmärtävät tapaamiseen liittyvät olosuhteet ja toimenpiteet. Selkeät ja ikätasoiset selitykset voivat auttaa vähentämään hämmennystä ja pelkoa.

Koska käytännöt voivat olla eri laitoksissa erilaisia, voi vierailuun liittyvää jännitystä tai epävarmuutta helpottaa lapsiystävällisillä ohjeilla ja kuvilla siitä, mitä esimerkiksi tarkastuksessa tapahtuu. Hyviä käytäntöjä ovat myös oppaat siitä, minkälaista vankilassa on ja mitä siellä tapahtuu.

6. Varmistakaa, että lapsilla on mahdollisuus pidempiin ja useampiin vankilavierailuihin

Tämä voi edistää syvempiä ja merkityksellisempiä kohtaamisia ja luoda lapsen ja vanhemman suhteeseen vahvempaa jatkuvuuden ja vakauden kokemusta.

Vanhempi-lapsi-tapaamisten pituus on useimmiten 45 minuuttia, kuten muiden valvottujen tapaamisten. Lapsitapaamisten pituus voisi säännönmukaisesti olla pidempi. Tapaamisesta osa menee aina tilanteeseen totuttautumiseen, pienemmät lapset voivat vierastaa harvoin näkemäänsä vanhempaa. Joissakin Euroopan maissa lapsilla on myös mahdollisuus tulla juuri lapsille suunnattuina tapaamisaikoina vankilaan.

7. Tehkää vankiloista saavutettavampia lapsille, joilla on erilaisia tarpeita

On välttämätöntä varmistaa, että vankilat ovat kaikille saavutettavia. Erilaiset esteet voivat tehdä tilanteista paitsi fyysisesti haastavia, myös lisätä stressiä ja turhautumista. Vankiloissa tulisi pyrkiä varmistamaan, että kaikenlaisten ihmisten on mahdollista ja turvallista vierailla.

Osa vankiloista on vanhoja, eikä niitä ole rakennettu esteettömyyttä ja saavutettavuutta huomioiden. Vankilassa on paljon kaikuja, kaikissa tapaamisissa ei

saa liikkua, eikä sinne ole mahdollista ottaa mukaan vaikkapa turvaleluja. Jotkut vanhemmat kertovat, etteivät vie vankilatapaamisiin lapsia, joilla on erityistarpeita, koska vierailut ovat heille kuormittavia.